

Stan i ochrona środowiska w województwie małopolskim w 2018 r.

03.12.2019 r.

↑14,5%

Selektywna zbiórka
odpadów komunalnych r/r

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w porównaniu z 2017 r. nieznacznie spadł, emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza zmalała o 10,5%, a gazowych (bez CO₂) – o 4,9%. Odpadów wytworzonych przez zakłady było więcej o 11,6%, a odebranych lub zebranych odpadów komunalnych – o 6,9%.

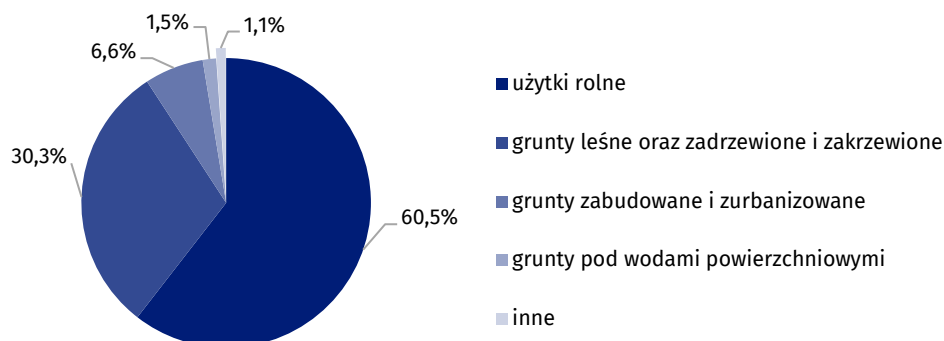
Wykorzystanie i ochrona powierzchni ziemi

Powierzchnia województwa małopolskiego według stanu w dniu 1 stycznia 2019 r. wynosiła 1518,3 tys. ha, tj. 4,9% ogólnej powierzchni Polski. Powierzchnia lądowa stanowiła 98,5% powierzchni geodezyjnej województwa. Według kierunków wykorzystania, największy obszar zajmowały użytki rolne – łącznie 918,7 tys. ha, a następnie grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 460,6 tys. ha oraz grunty zabudowane i zurbanizowane – 99,9 tys. ha. Pozostałą część powierzchni województwa stanowiły grunty pod wodami powierzchniowymi, a także nieużytki, tereny różne oraz użytki ekologiczne.

Największy udział w powierzchni województwa małopolskiego miały użytki rolne

Wykres 1. Struktura wykorzystania gruntów według ewidencji geodezyjnej

Stan w dniu 1 stycznia 2019 r.

Tereny wiejskie w końcu roku zajmowały łącznie obszar 1352,4 tys. ha, czyli 89,1% powierzchni województwa małopolskiego, a tereny miejskie – 165,9 tys. ha (pozostałe 10,9%).

W ciągu roku z produkcji rolniczej i leśnej wyłączone 363 ha gruntów rolnych i leśnych, w tym 333 ha gruntów rolnych i 30 ha gruntów leśnych. Grunty te przeznaczono głównie na tereny osiedlowe – 229 ha (tyle samo, co rok wcześniej). Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających zagospodarowania i rekultywacji według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. wynosiła 1973 ha, tj. o 10,2% mniej niż przed rokiem. W ciągu 12 miesięcy zrekultywowano i zagospodarowano łącznie 236 ha, w tym na cele rolnicze przeznaczono 121 ha, a na cele leśne – 26 ha.

Pobór i zużycie wody

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniósł 524,9 hm³, tj. 5,3% wielkości krajowej i był minimalnie niższy (o 0,1%) niż w 2017 r. Najwięcej wody pobrano z ujęć własnych na cele produkcyjne – 301,1 hm³, tj. 57,4%, a następnie do eksploatacji sieci wodociągowej (pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci) – 169,1 hm³ (32,2%), a także do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 54,8 hm³ (pozostałe 10,4%).

Według powiatów, w 2018 r. największy pobór wody miał miejsce w krakowskim – 254,9 hm³ (48,6% poboru wody w województwie), a w dalszej kolejności w mieście Kraków – 77,0 hm³ (14,7%) i w powiecie oświęcimskim – 56,6 hm³ (10,8%). Natomiast najmniej wody pobrano w powiecie dąbrowskim – 1,0 hm³ (0,2% poboru wody w województwie) oraz w mieście Nowy Sącz i w powiecie brzeskim – odpowiednio: 2,2 i 2,3 hm³ (tj. po 0,4%).

48,6% poboru wody w województwie małopolskim miało miejsce w powiecie krakowskim

Pobór wody w powiecie krakowskim był przeznaczony w przeważającej większości (w 94,7%) na cele produkcyjne, podczas gdy w Krakowie wiązał się przede wszystkim z eksploatacją sieci wodociągowej (82,4%). W powiecie oświęcimskim większość poboru (70,0%) była przeznaczona do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych.

W omawianym okresie zużyto 475,2 hm³ wody, tj. 5,0% wielkości krajowej. Było to o 0,6% mniej w skali roku. Przemysł zużył 297,4 hm³ (62,6%) wody, w tym 97,6% przeznaczono na cele produkcyjne. Jednocześnie zużycie wody przez wodociągi sieciowe wynosiło 123,0 hm³ (25,9% ogólnego zużycia wody), a do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 54,8 hm³ (pozostałe 11,5%).

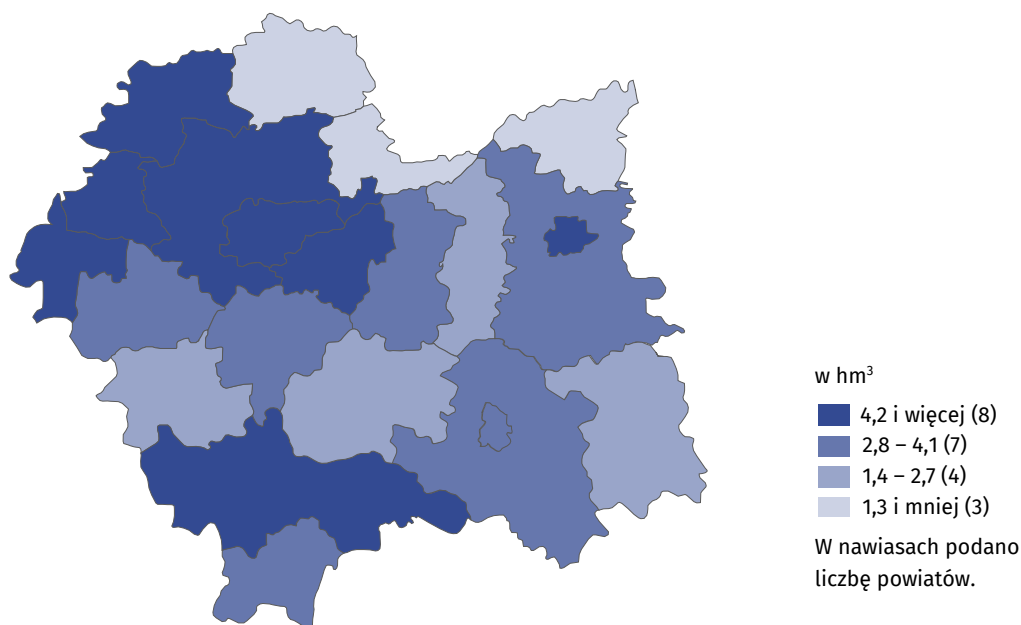
Ścieki

Do wód powierzchniowych lub do ziemi odprowadzono 519,7 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych (tj. 6,3% wielkości krajowej). Było to nieco mniej niż w 2017 r. – o 0,5%. Udział ścieków odprowadzonych bezpośrednio z zakładów (404,3 hm³) wyniósł 77,8%, podczas gdy pozostałą część stanowiły ścieki komunalne. Z ogólnej ilości ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi ponad połowa (274,7 hm³, czyli 52,9%) wymagała oczyszczania, w tym najczęściej oczyszczono mechanicznie.

Najwięcej ścieków wymagających oczyszczania odprowadzono do wód lub do ziemi w powiecie olkuskim – 44,5% udziału w wielkości wojewódzkiej, a w dalszej kolejności w Krakowie – 19,2% i powiecie oświęcimskim – 5,6%. Najmniej tego typu ścieków odnotowano w powiecie proszowickim (0,2% ogólnej ich ilości), a następnie dąbrowskim i miechowskim (po 0,3%).

Najwięcej ścieków wymagających oczyszczania odprowadzono do wód lub do ziemi w powiecie olkuskim – 44,5%

Mapa 1. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi według powiatów w 2018 r.

W województwie w końcu roku działało 310 oczyszczalni ścieków (przemysłowych i komunalnych). Wśród oczyszczalni ścieków komunalnych było 178 oczyszczalni typu biologicznego i 65 – z podwyższonym usuwaniem biogenów. W 2018 r. odnotowano nieznaczny spadek liczby oczyszczalni przemysłowych w ujęciu rocznym (z 68 do 67). Liczba oczyszczalni ścieków komunalnych (243) utrzymała się na poziomie z roku poprzedniego. Udział ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków wynosił 66,6%, przy czym w miastach – 94,2%, a na wsi 40,9%.

W końcu 2018 r. działało 310 oczyszczalni ścieków

Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

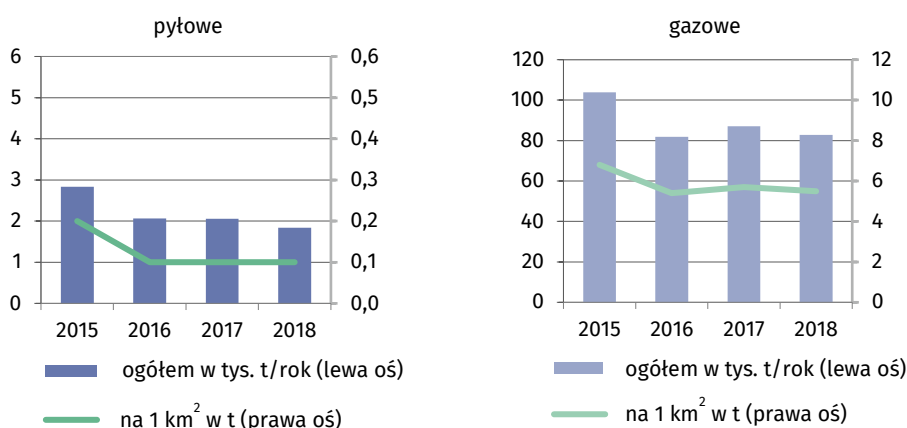
Na terenie województwa małopolskiego końcem roku działały 144 zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza, tj. 7,6% ogólnej liczby tego typu zakładów w Polsce. Liczba tego typu zakładów w województwie wzrosła o 5 w stosunku do roku poprzedniego. Większość z nich, tj. 89 zakładów posiadała urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych, natomiast 27 było wyposażonych w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza wyniosła w ciągu roku łącznie 84,6 tys. t (bez CO₂). Na przestrzeni ostatnich dwóch lat znacznie spadła emisja zanieczyszczeń pyłowych – o 10,5%, podczas gdy emisja zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) zmniejszyła się o 4,9%.

Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza wyemitowały 1,8 tys. t zanieczyszczeń pyłowych (0,1 t na 1 km² powierzchni, podobnie jak w kraju), co stanowiło 5,8% krajowej emisji pyłów z tego typu zakładów, a także 82,8 tys. t zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂), tj. 6,4% wielkości krajowej (5,5 t na 1 km² powierzchni województwa, 4,2 t – w Polsce).

O 5 wzrosła liczba zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w województwie małopolskim

Wykres 2. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

Wśród miast najwięcej zanieczyszczeń pyłowych odnotowano w Krakowie – 0,8 tys. t, czyli 43,9% emisji wojewódzkiej, a w dalszej kolejności w Tarnowie i Trzebini – odpowiednio 0,3 tys. t (14,6%) i 0,2 tys. t (9,8%). Jednocześnie, według powiatów, największą ilość zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) wyemitowano w oświęcimskim – 37,7 tys. t (45,6% emisji wojewódzkiej), a następnie w Krakowie – 17,1 tys. t (20,6%) i Tarnowie – 7,3 tys. t (8,8%).

43,9% zanieczyszczeń pyłowych w województwie małopolskim wyemitowano w Krakowie

W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza zatrzymano i zneutralizowano 705,6 tys. t zanieczyszczeń pyłowych, tj. 99,7% zanieczyszczeń pyłowych wytworzonych oraz 99,8 tys. t zanieczyszczeń gazowych, tj. 54,7% zanieczyszczeń gazowych wytworzonych (bez CO₂). Stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych w latach 2015–2018 utrzymywał się na poziomie 99,6% – 99,7%, a w przypadku zanieczyszczeń gazowych (bez CO₂) wahał się w granicach od 51,1% do 58,8%.

Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej

Obszary prawnie chronione według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. zajmowały łącznie 804,5 tys. ha, co stanowiło 53,0% powierzchni ogólnej województwa i 7,9% powierzchni chronionej w Polsce. W odniesieniu do stanu z 2017 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionych nieznacznie zmalała.

Obszary prawnie chronione zajmowały ponad połowę ogólnej powierzchni gruntów województwa małopolskiego

Wśród form ochrony przyrody dominowały obszary chronionego krajobrazu (71,1% areatu chronionego oraz 37,7% powierzchni ogólnej), jak również parki krajobrazowe (21,9% areatu chronionego, 11,6% powierzchni ogólnej). Natomiast parki narodowe o łącznej powierzchni 38,0 tys. ha stanowiły 4,7% powierzchni prawnie chronionej województwa małopolskiego i 2,5% – ogólnej.

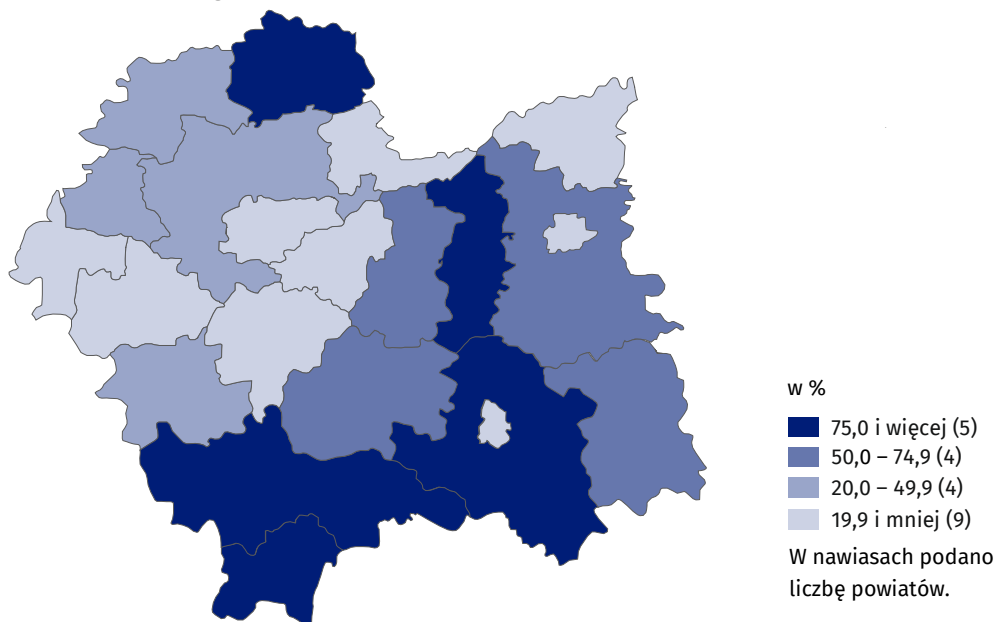
Według powiatów, najwięcej obszarów chronionych odnotowano w nowotarskim – 130,5 tys. ha, a następnie w nowosądeckim – 125,3 tys. ha oraz w tarnowskim – 105,7 tys. ha. Największy udział obszarów chronionych w powierzchni danego powiatu zaobserwowano w: tatrzańskim (92,9%), a w dalszej kolejności w nowotarskim (88,5%) i miechowskim (86,4%). Natomiast relatywnie najmniej obszarów tego typu posiadało miasto Tarnów (0,1%) oraz powiat wielicki (0,3%)

i oświęcimski (0,6%). W Krakowie obszary objęte ochroną prawną zajmowały 4,9 tys. ha i stanowiły 15,0% powierzchni miasta.

W omawianym roku na 1 mieszkańca w województwie przypadło 2,4 tys. m² powierzchni obszarów prawnie chronionych, przy czym najwięcej w powiecie miechowskim – 11,9 tys. m².

Mapa 2. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem według powiatów w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Liczba pomników przyrody w końcu 2018 r. wyniosła 2204, w tym większość (76,1%) stanowiły pojedyncze drzewa w liczbie 1677. W dalszej kolejności były to grupy drzew – 234 i skałki – 164. Województwo skupiało 6,3% ogólnej liczby pomników przyrody w kraju. Inne formy ochrony przyrody, które występowały na terenie województwa to: 80 stanowisk dokumentacyjnych, 48 użytków ekologicznych oraz 9 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych.

Ochroną objętych było końcem roku 85 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 3401,1 ha. Pod ścisłą ochroną znajdowało się 229,2 ha, czyli 6,7% powierzchni rezerwatów. Najliczniejsze w województwie były rezerваты chroniące ekosystemy leśne (42) o łącznej powierzchni 2042,1 ha. Przeciętna powierzchnia rezerwatu przyrody wyniosła 40,0 ha, przy czym najmniejsze były rezerваты stepowe (średnio niecałe 5 ha), a największe torfowiskowe (1 obiekt – prawie 115 ha). Średnia powierzchnia rezerwatów leśnych wynosiła 48,6 ha.

Odpady

Ogólna ilość odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) dotychczas składowanych (nagromadzonych) wykazywała tendencję rosnącą i w końcu 2018 r. wyniosła 125,0 mln ton, tj. 7,1% wielkości krajowej. Było to nieznacznie (o 0,1%) więcej niż w 2017 r. Na 1 km² powierzchni województwa przypadło 8,2 tys. ton odpadów, według powiatów najwięcej w Krakowie – 106,5 tys. t/km², a następnie w powiecie olkuskim i chrzanowskim – odpowiednio: 66,3 i 48,8 tys. t/km². Ponad połowa (54,0%) wojewódzkiej ilości odpadów nagromadzonych w środowisku oraz 44,4% odpadów wytworzonych w ciągu roku koncentrowało się w 8 miastach, takich jak: Kraków, Trzebinia, Oświęcim, Libiąż, Skawina, Alwernia, Bukowno i Tarnów.

W 2018 r. 148 zakładów (objętych badaniem) wytworzyło 6,3 mln t odpadów (5,5% w skali kraju), tj. o 11,6% więcej niż w 2017 r. Liczba zakładów wzrosła o 6 w stosunku do roku poprzedniego. Odpady poddane odzyskowi stanowiły ponad połowę, tj. 52,4% wszystkich odpadów wytworzonych w ciągu roku, 39,6% przekazano innym odbiorcom, 4,8% odpadów unieszkodliwiono we własnym zakresie, a 3,1% zmagazynowano czasowo.

W analizowanym roku odebrano lub zebrano (wytworzono) 1073,4 tys. t odpadów komunalnych, co oznacza wzrost o 6,9% w stosunku do roku poprzedniego. Na 1 mieszkańca w województwie przypadło 316,1 kg odebranych lub zebranych (wytworzonych) odpadów komunalnych w ciągu roku (w kraju 325,0 kg), w tym z gospodarstw domowych – 273,6 kg (w Polsce – 271,9 kg).

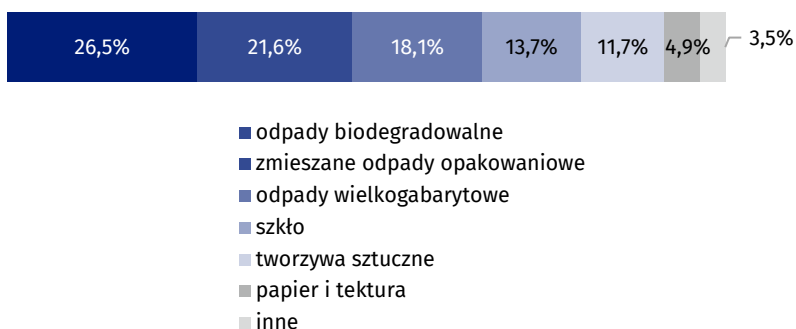
Średnio na 1 km² powierzchni województwa nagromadzono 8,2 tys. ton odpadów przemysłowych

Na 1 mieszkańca przypadło 316 kg odpadów komunalnych odebranych lub zebranych w ciągu roku

W omawianym roku ilość odpadów komunalnych zmieszanych odebranych lub zebranych wyniosła 724,9 tys. t, tj. 8,2% w skali kraju. Z ogólnej ilości wyżej wymienionych odpadów komunalnych (bez wyselekcjonowanych) 82,8% pochodziło z gospodarstw domowych, a 17,2% z pozostałych źródeł. Jednocześnie odebrano 1871,7 dam³ nieczystości ciekłych – ścieków bytowych.

Selektywnie zebrano 348,5 tys. t, tj. 32,5% ogólnej ilości odebranych lub zebranych (wytworzonych) odpadów komunalnych, w tym najwięcej (26,5%) stanowiły odpady biodegradowalne, a w dalszej kolejności zmieszane odpady opakowaniowe oraz wielkogabarytowe (odpowiednio 21,6% i 18,1%), a także szkło, tworzywa sztuczne, papier i tektura. W 2018 r. ilość odpadów komunalnych odebranych lub zebranych selektywnie była o 14,5% większa niż w 2017 r.

Wykres 3. Struktura odpadów komunalnych zebranych selektywnie w 2018 r.

Podstawowym sposobem unieszkodliwiania odpadów komunalnych jest w dalszym ciągu ich deponowanie na składowiskach. W 2018 r. masa zebranych odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania wyniosła 318,1 tys. t (w 2017 r. 206,8 tys. t).

Końcem roku działało 16 czynnych kontrolowanych składowisk zajmujących powierzchnię 95,3 ha (w tym 23,8 ha powierzchni zrehabilitowanej) oraz 242 dzikie (nielegalne) wysypiska odpadów o łącznej powierzchni 1,1 ha. W ciągu roku podczas likwidacji 891 dzikich wysypisk zebrano 1,7 tys. t odpadów komunalnych. W stolicy województwa według stanu w końcu omawianego roku znajdowało się 1 czynne składowisko, na którym unieszkodliwiane są odpady komunalne, o powierzchni 25,0 ha (w tym 10,8 ha zrehabilitowano). W Krakowie w ciągu roku podczas likwidacji 353 nielegalnych wysypisk zebrano 0,4 tys. t odpadów komunalnych.

Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

Nakłady na środki trwałe służące ochronę środowiska wyniosły 825,3 mln zł (w cenach bieżących), co stanowiło 7,9% nakładów w Polsce poniesionych na ten cel. W skali roku wzrosły o 66,4%.

Najwięcej środków finansowych – 410,4 mln zł przeznaczono na gospodarkę ściekową i ochronę wód, tj. prawie połowę – 49,7% ogólnej kwoty nakładów, w tym głównie na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe (66,3%) i na oczyszczanie ścieków (22,1%). Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 268,7 mln zł, tj. 32,6% nakładów.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej wyniosły 149,2 mln zł (6,0% nakładów krajowych), co oznacza wzrost w stosunku do poprzedniego roku o 38,0%. Największy udział w ogólnej kwocie nakładów miały środki przeznaczone na ujęcia i doprowadzenia wody (82,5%), a w dalszej kolejności na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody (9,7%).

Podstawowym źródłem finansowania nakładów na ochronę środowiska były środki własne w wysokości 498,8 mln zł, tj. 60,4% ogólnej wielkości nakładów, a następnie środki z zagranicy – 169,6 mln zł (20,6%) oraz kredyty i pożyczki krajowe w tym bankowe – 67,6 mln zł (8,2%).

Na gospodarkę wodną najwięcej przeznaczono również ze środków własnych – 123,2 mln zł, tj. 82,6% ogólnej kwoty nakładów, a w dalszej kolejności 16,4 mln zł (11,0%) z zagranicy i 5,0 mln zł (3,4%) z funduszy ekologicznych (pożyczek, kredytów i dotacji).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej wyniosły w województwie 287 zł (wobec 178 zł w 2017 r.), a w kraju – 335 zł (231 zł).

Wśród efektów rzeczowych inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej w 2018 r. można wyróżnić 5 oczyszczalni ścieków komunalnych i 1 urządzenie do kompostowania odpadów.

W ciągu roku zlikwidowano 891 dzikich wysypisk, skąd zebrano 1,7 tys. t odpadów komunalnych

Nakłady na ochronę środowiska wzrosły o około 2/3 w ujęciu rocznym

Nakłady na gospodarkę wodną zwiększyły się o 38,0% w skali roku

Opracowanie merytoryczne:
Małopolski Ośrodek Badań Regionalnych
Dział Opracowań Regionalnych
Anna Dzedzic
tel. 12 361 01 18
e-mail: a.dzedzic@stat.gov.pl

Rozpowszechnianie:
Informatorium
Osoba ds. kontaktów z mediami
Renata Ptak
tel. 12 361 01 51
e-mail: r.ptak@stat.gov.pl

 krakow.stat.gov.pl

 [@krakow_stat](https://twitter.com/krakow_stat)

 [@uskrk](https://www.facebook.com/uskrk)

Powiązane opracowania

[Ochrona środowiska 2019](#)

[Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska 2018 rok](#)

Temat dostępny w bazach danych

[Bank Danych Lokalnych → Stan i ochrona środowiska](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Emisja zanieczyszczeń powietrza](#)

[Formy ochrony przyrody](#)

[Grunty pod wodami](#)

[Grunty zadrzewione i zakrzewione](#)

[Grunty zdegradowane](#)

[Grunty zdewastowane](#)

[Ochrona przyrody](#)

[Oczyszczalnia ścieków](#)